

Морально-психологічні аспекти прийняття рішень

Т.С. Киркач

Харківська національна академія міського господарства

Ведення бізнесу й організація менеджменту відповідно до прийнятих в цивілізованому світі норм і правил в повній мірі має відношення і до етики бізнесу, яку багатьом вітчизняним підприємцям доводиться освоювати вкрай хибними методами проб і помилок, які є чреватими не тільки моральними збитками, але й відчутними матеріальними витратами.

Тому вивчення таких дисциплін, як філософія й психологія управління, ділова етика і ділова культура стає неодмінною умовою формування високої професійної культури і компетентності майбутніх фахівців, а також підвищення рівня їхньої моральності.

Підприємницька діяльність пов'язана з необхідністю частого прийняття тих або інших рішень, які, таким чином, являють собою частину технології здійснення цієї діяльності. У більшості випадків рішення полягає у виборі однієї альтернативи з деякої можливої їхньої безлічі. При цьому кожен варіант рішення може торкатися тих або інших інтересів різних людей, а його реалізація може привести до тих або інших наслідків. Крім цього, багато важливих рішень часто доводиться приймати в умовах ризику й інформаційної невизначеності. Ці обставини примушують до особистої відповідальності фахівця, підприємця, у тому числі, відповідальності морально-етичної, до вибору раціонального управлінського рішення.

У зв'язку з цим проблема прийняття рішень набуває не тільки технологічного, але й безсумнівно морально-психологічного характеру і тому повинна розглядатися з позицій вимог і норм ділової етики.

Існує ще один морально-етичний аспект проблеми прийняття рішень. Справа у тому, що постійне ускладнення суспільного виробництва й умов його здійснення істотно підвищує «ціну» помилки при ухваленні рішення. Тому сьогодні варто говорити про цілісний процес підготовки й прийняття рішень. У підготовці звичайно приймають участь експерти з відповідної галузі, фахівці інформаційно-аналітичних служб. Вони пропонують варіанти можливих рішень, їхнє обґрунтування й оцінку можливих наслідків. Право ж остаточного прийняття того або іншого рішення має тільки керівник, який і несе персональну відповідальність за його реалізацію.

У зв'язку з цим можлива ситуація, коли мета керівника не повною мірою збігається з цілями як організації, так, до речі, й

експертів. Прийняте ж рішення повинне виходити зі стратегічних цілей організації й одночасно враховувати мету й інтереси як керівника, так й експертів, виконавців.

Передбачається, що суспільно значимі цілі вже закладено в саму стратегію функціонування й розвитку організації, що цілком відповідає прийнятим у суспільстві морально-етичним нормам.

Для того, щоб фахівці послідовно враховували етичні міркування в процесі господарської, необхідні дві умови. По-перше, організаційна культура компанії повинна сприяти прийняттю етичних рішень. По-друге, у фахівця, який приймає рішення, повинні бути інструменти оцінки морального аспекту рішень.

При виборі найбільш прийняттого варіанта рішення прийнято виходити з декількох груп критеріїв його допустимості. Одну групу становлять критерії техніко-економічного порядку. Другу групу утворюють критерії соціально-психологічного характеру. Третя група містить морально-етичні критерії, які характеризують прийнятність даного рішення з погляду дотримання прийнятих у суспільстві моральних норм і вимог ділової етики.